

**Poikkeuksellinen säännöllinen työaika. Pelastuslaitos. Palo- ja pelastustyö.
Dnro 10/2015, annettu 9.11.2015**

Oikaisuvaatimus jätettiin tutkimatta oikaisuvaatimuksen kohdan 3 osalta ja hylättiin oikaisuvaatimuksen kohdan 5 osalta. Oikaisuvaatimuksen kohtien 1, 2 ja 4 osalta aluehallintoviraston päätöstä muutettiin.

Oikaisuvaatimuksen tekijä: X:n pelastuslaitos

Vireille: 19.5.2015

Oikaisuvaatimuksen kohde:

Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintoviraston työsuojelun vastuualueen päätös dnro LSSAVI/1007/04.07.02/2014, joka on annettu 15.4.2015.

Pelastuslaitos on saanut päätöksen tiedoksi 17.4.2015 ja postittanut sitä koskevan oikaisuvaatimuksensa työneuvostoon 13.5.2015.

X:n pelastuslaitos on hakenut aluehallintovirastolta lupaa poiketa 1.1.2015 alkaen työaikalain (605/1996) 6 §:n säännöksistä. Hakemus on koskenut pelastuslaitoksen toimialueen paloasemien pelastustoiminnan operatiiviseen toimintaan osallistuvan henkilöstön työaika.

Työaikalain 14 §:n 1 momentin (1518/2009) mukaan aluehallintovirasto voi antaa määräämillään ehdoilla luvan poiketa mainitun lain 6 §:n säännöksistä, jos työ on laadultaan sellaista, että sitä suoritetaan vain aika ajoin sen vuorokautisen työajan kuluessa, jona työntekijän on oltava valmiina työhön. Poikkeusluvassa on työaikalain 22 §:n 4 momentissa edellytetyin tavoin mainittava myös ne perusteet, joiden mukaan ylityöstä maksettava korotettu palkka lasketaan.

Operatiiviseen toimintaan osallistuvalla henkilöstöllä on hakemuksessa tarkoitettu sellaisia palo- ja pelastustyöhön osallistuvia viranhaltijoita ja työntekijöitä, jotka työskentelevät esimerkiksi nimikkeellä palomies, palomies-sairaankuljettaja, palomies-kalustonhoitaja, ylipalomies, ruiskumestari, paloiesimies, palomestari, palotarkastaja ja palopäällikkö – tai muullakin sellaisella nimikkeellä, jonka työtehtävän voidaan katsoa vastaavan jotakin jo mainitun tai mainittujen nimikkeiden työtehtäviä. Haetun poikkeusluvan soveltamisen ehtona on, että tehtävässä noudatetaan muilta osin kunnallista teknisen henkilöstön virka- ja työehtosopimusta. Lisäksi henkilön on ensisijaisesti työskenneltävä toimintayksikössä, joka on ympärivuorokautisessa välittömässä valmiudessa. Poikkeusluvan mukaisen työajan on tarkoitus koskea myös sellaista viranhaltijaa tai työntekijää, joka toimii edellä mainittuun henkilöstöön kuuluvan sijaisena tai täydentää tällaista henkilöstöä.

X:n pelastuslaitos on katsonut, että kaikkien operatiiviseen toimintaan osallistuvien viranhaltijoiden ja työntekijöiden työ on työaikalain 14 §:n 1 momentissa tarkoitettua, vain aika ajoin vuorokautisen työajan kuluessa suoritettavaa työtä, ja hakenut lupaa järjestää heidän työaikansa seuraavasti:

- 1) Suunniteltu säännöllinen työaika on keskimäärin 42 tuntia viikossa ja palvelusvuoron pituus enintään 24 tuntia.
- 2) Työajan tasoittumisjakso on enintään 12 viikkoa, ilman paikallista sopimusta kuitenkin enintään kuusi viikkoa.

- 3) Ylityötä on tasoittumisjaksoon suunnitellun säännöllisen työajan ylittävä, työnantajan määräyksestä tehty työ. Ylityöraja on keskimääräinen työaika kerrottuna tasoittumisjakson viikkojen määrällä, ja sen ylittävältä osalta maksetaan kahdelta ensimmäiseltä tunnilta prosentilla ja seuraavilta tunneilta 100 prosentilla korotettu palkka.
- 4) Lepoaika kahden työvuoron välissä on vähintään 11 tuntia.
- 5) Jos työaikajakson keskimääräinen työaika poissaolojen vuoksi jää tuntimäärältään vajaaksi, voidaan vastaava tuntimäärä teettää muista toiminnallisista syistä takaisin saman työaikajakson (tasoittumisjakson) aikana.
- 6) Lisäksi on pyydetty, että kuukausipalkkaisten työaikakorvausten laskemiseksi tarvittavan varsinaisen palkan jakajaluvuksi vahvistetaan 180.

X:n pelastuslaitoksella on ollut useita työaikalain 14 §:n 1 momentin perusteella myönnettyjä ja toistaiseksi voimassa olleita asemakohtaisia poikkeuslupia. Nämä luvat ovat olleet sisällöltään erilaisia ja pohjautuneet ennen X:n pelastuslaitoksen perustamista alueella toimineiden erillisten organisaatioiden tarpeisiin. Yhden yhtenäisen, pelastuslaitoksen koko toiminta-alueen koskevan luvan hakeminen on katsottu tarpeelliseksi, koska aiemmat luvat eivät ole mahdollistaneet henkilöstön tasapuolista ja oikeudenmukaista kohtelua työaikojen järjestämisessä.

Sanotuissa asemakohtaisissa luvissa työvuoron pituus on määritelty ehdottomasti yhden täyden vuorokauden mittaiseksi. Tämä on aiheuttanut työvuorosuunnitteluun epätarkoituksenmukaista joustamattomuutta. Lupaa on nyt haettu enintään 24 tunnin työvuorojen teettämiseen seuraavin perustein:

- 1) Operatiiviseen toimintaan osallistuvalla henkilöstöllä järjestetään niin lainsäädännössä edellytettyä kuin työnantajan omaan harkintaan perustuvaa täydennyskoulutusta. Jos palvelusvuoron pituudeksi määritellään enintään 24 tuntia, voitaisiin esimerkiksi kolmen tai useamman päivän peräkkäinen koulutus lain ja sopimusten mukaisesti laskea kuuluvaksi säännölliseen työaikaan, eikä siitä syntyisi ylityötä. Aiempien poikkeuslupien ehtoja noudattaen vuorojen välissä toteutetut koulutukset ovat käytännössä aina muodostuneet ylityöksi, eikä ylityötä saada sen paremmin lain kuin virka- ja työehtosopimustenkaan mukaan suunnitella etukäteen.
- 2) Laissa sekä virka- ja työehtosopimuksissa edellytetään vuorokautisia ja viikoittaisia lepoaikoja, joiden toteutumista työnantajan on valvottava. Mikäli poikkeusluvassa sallittaisiin myös 24 tuntia lyhyempi palvelusvuoro, työnantaja pystyisi paremmin varmistamaan näiden lepoaikojen toteutumisen. Samoin se mahdollistaisi paremmin työntekijöiden itsensä usein toivomat vuorojen vaihtamiset ja olisi erityisesti tarpeen tilanteissa, joissa on kysymys osittaisen vuoron vaihtamisesta. Jos täyden työvuoron tunnit jäävät vajaiksi, työntekijällä olisi hyvät edellytykset tehdä puuttuvat työtunnit jossakin toisessa saman tasoittumisjakson kohdassa rikkomatta poikkeusluvassa olevaa ehdotonta määräästä 24 tunnin pituisesta työvuorosta.
- 3) Virka- ja työehtosopimukseen perustuvat yhden työpäivän palkalliset vapaat sekä muut lyhyet, esimerkiksi infektiosairaudesta johtuvat, enintään kaksi työpäivää kestävät poissaolot tarkoittavat ympärivuorokautisella asemalla käytännössä koko työvuoron peruuntumista; eli työtunniksi muutettuna tällainen poissaolo vastaa ns. päiväpaloasemalla työskentelevän kolmea työpäivää. Työvuoro ympärivuorokautisella asemalla alkaa yleensä klo 8.00. Vaikka yhdeksi työpäiväksi myönnetyn palkallisen vapaan ei työajassa mitattuna pitäisi ulottua koko työvuoron pitui-

seksi, mutta näin asia on kuitenkin käytännössä tulkittu, koska viranhaltijaa tai työntekijää ei ole myönnetyn vapaan päättyessä velvoitettu saapumaan työvuoroon klo 24.00. Tällöin vapaalla olleelle syntyy työtunneissa kahdeksan tunnin vajoaus, jos työvuoro olisi normaalisti ollut esimerkiksi maanantaista klo 8.00:sta tiistaihin klo 8.00:aan. Koska aiempien poikkeuslupien mukaan ei ole voitu teettää 24 tuntia lyhyempää työvuoroa, jää työtuntien vajoaus voimaan kyseisellä työajan tasoittumisjaksolla. Mahdollisuus lyhyemmän työvuoron suunnitteluun loisi edellytykset tasapuoliseen kohteluun myös tästä näkökulmasta. Päiväpaloasemilla (käytössä ns. yleistyöaika 38 tuntia 15 minuuttia viikossa) työskentelevät ovat olleet paremmassa asemassa kuin ympärivuorokautista valmiutta ylläpitävän paloaseman henkilöstö, koska heitä eivät ole koskeneet kuvatus kaltaiset, työvuorosuunnittelua rajoittavat ehdot.

X:n pelastuslaitoksen henkilöstöä edustavat luottamusmiehet A (X:n pelastusalan ammattihenkilöstö ry, Suomen palomiesliitto SPAL ry), B (X:n palomiehet JHL ry) ja C (X:n palopäällystö JHL ry) ovat antaneet yhteisen lausuman, jossa he eivät ole puoltaneet työnantajan poikkeuslupahakemusta.

Hakemus on luottamusmiesten mukaan laadittu liian tulkinnanvaraiseksi. X:n alueella on neljä ympäri vuorokauden miehitettyä paloasemaa, joista kolme sijaitsee R:ssä ja yksi S:ssä. Näillä asemilla on toistaiseksi voimassa olevat poikkeusluvut työajasta. Hakemuksessa olisi tullut selkeästi yksilöidä ne asemat, joiden henkilöstöä uuden poikkeusluvan on tarkoitettu koskevan.

Hakemuksessa mainittu operatiivinen henkilöstö on yksilöity väärin. Poikkeusluvan piiriin kuuluvia nimikkeitä voivat olla vain palomies, paloiesimies, ruiskumestari, palomestari ja heidän sijaisensa. Palomies-kalustonhoitaja, palotarkastaja, palopäällikkö sekä viimeinen kohta muut nimikkeet olisi tullut rajata hakemuksen ulkopuolelle, koska he eivät tälläkään hetkellä tee operatiivista työtä ympäri vuorokauden miehitetyillä paloasemilla. X:n pelastuslaitoksella työsuhteessa olevilta palomieskalustonhoitajilta puuttuu pelastuslain mukainen pelastusalan tutkinto, minkä vuoksi he eivät ole päteviä toimimaan palomiehinä ympäri vuorokauden miehitetyillä paloasemilla.

Työvuoron pituutta ei tule määritellä enintään 24 tunniksi, vaan 24 tunniksi, josta voidaan vain erikseen sovittaessa poikkeuksellisesti (esimerkiksi koulutuksen vuoksi) poiketa. Näin varmistetaan valtakunnallisestikin vakiintuneeksi käytännöksi muodostunut vuorokausirytmitys (vuorokausi töissä ja kolme vapaalla, eli ns. 1+3 -järjestelmä) poikkeusluvan mukaisessa työajassa, jossa keskimääräinen viikkotuntimäärä on 42. Työnantajan tarkoituksena on pilkkoa vuorokauden työvuoroja tarpeen mukaan lyhyemmiksi jaksoiksi viikkotuntimäärän pysyessä kuitenkin 42:ssa. Mikäli työnantaja haluaa käyttöönsä lyhyempiä työvuoroja, siihen on annettu mahdollisuus kunnallisen teknisen henkilöstön virka- ja työehtosopimuksessa (sopimuksen liite 2, 1 §:n 1 momentti). Henkilöstöyhdistykset ovat valmiita tekemään esimerkiksi koulutuksen vuoksi tarpeellisista lyhyemmistä työvuoroista paikallisia sopimuksia.

Hakemuksella on pyritty sekoittamaan eri työaikamuotoja keskenään. Yhtäältä työnantaja haluaa henkilöstöltä keskimäärin 42 tunnin viikkotyöajan, mutta ei toisaalta ole valmis hyväksymään vakiintunutta 24 tunnin työvuoron pituutta eikä siihen liittyvää 1+3 -työvuorojärjestelmää. Erilaisten työaikamuotojen sekoittaminen vaikeuttaisi suoraan ainakin 185:n luottamusmiesten edustaman viranhaltijan ja työntekijän jokapäiväistä elämää. Henkilöstön on vaikea reagoida työaikamuotojen muutoksiin lyhyellä aikajänteellä, ja työnantajan hakema järjestely johtaisi monissa perheissä esimerkiksi lasten siirtämiseen kokopäivähoitoon. Mikäli poikkeuslupa myönnetään, siinä ei tule sallia mahdollisuutta ”hyppiä” työaikamuodosta toiseen.

24 tunnin työvuoroon tulee joka tapauksessa määritellä aktiivityöajan osuudeksi 12 tuntia.

Hakemuksessa olisi tullut selkeästi määritellä työajan tasoittumisjakson pituus. Myös siihen kirjattu ylityön määritelmä on epämääräinen eikä vastaa kunnallisen teknisen henkilöstön virka- ja työehtosopimuksessa sovittua. Niin ikään hakemuksessa esitetty 11 tunnin lepoaika on katsottava liian lyhyeksi. Riittävän levon turvaamiseksi sen tulisi olla vähintään 24 tuntia.

Työnantaja on katsonut ongelmaksi sen, ettei viranhaltijoita ja työntekijöitä voida kohdella tasapuolisesti eräiden palkallisten vapaiden, kuten 50- ja 60-vuotissyntymäpäivien sekä vihkiäispäivän osalta. Vuorotyötä tekevällä näiden päivien osuminen työvuoron kohdalle on kuitenkin kolmesta neljään kertaa epätodennäköisempää kuin normaalia päivätyötä suorittavalla. Hakemuksessa esitetyt vaikeudet koulutuksen ja pakollisten harjoitusten järjestämisessä eivät voi olla kovin merkittäviä, koska näihin toimintoihin käytetty aika on viime vuosina jäänyt vähäiseksi.

Vielä luottamusmiehet ovat kummeksuneet työnantajan hakemaa kuukausipalkan jakajalukua 180. Valtakunnallisessa kunnallisen teknisen henkilöstön kehittämistyöryhmässä jakajaluvuksi on heidän mukaansa vahvistettu 163.

Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintoviraston työsuojelun vastuualue on työaikalain 14 §:n 1 momentin nojalla tekemässään päätöksessä myöntänyt X:n pelastuslaitokselle ajaksi 15.4.2015–31.12.2016 luvan poiketa R:n keskuspalooaseman, R:n K-palooaseman, R:n L-palooaseman ja S:n palooaseman operatiiviseen toimintaan osallistuvan virka- ja työsuhteisen palo- ja pelastushenkilöstön osalta työaikalain 6 §:n säännöksistä seuraavasti:

Viikoittainen työaika on keskimäärin 42 tuntia enintään 12 viikon tasoittumisjakson aikana. Palvelusvuoron pituus on 24 tuntia, josta aktiivityöaika on 12 tuntia.

Palooasemilla työskentelevän palo- ja pelastustoimen operatiivisen henkilöstön työ on aluehallintoviraston mielestä luonteeltaan sellaista, että sitä suoritetaan vain aika ajoin työvuoron kuluessa. Työaikajärjestelmä 24 tunnin työvuoroissa on vakiintunut pelastuslaitoksen työajaksi aiempien asema-kohtaisten poikkeuslupien pohjalta, ja se on koettu hyväksi myös henkilöstön taholta. Työvuoroluettelot on helppo laatia 12 viikon ajanjaksolle 24 tunnin työvuoroissa. Aluehallintoviraston näemyksen mukaan tämä malli ei kuormita työntekijöitä, ja se on todettu parhaaksi henkilöstön jaksamisen kannalta, koska tällöin voidaan antaa riittävän pitkä lepoaika työstä palautumiseen. Työvuorojen pilkkominen lyhyempiin ajanjaksoihin lisäisi työn aiheuttamaa kuormitusta ja vaikeuttaisi työ- ja vapaa-ajan erottamista toisistaan.

Myönnettyyn poikkeuslupaan on lisäksi liitetty seuraavat ehdot:

- 1) Säännöllinen palvelusohjelma on laadittava niin, että aktiivityöaika on enintään 12 tuntia palvelusvuoron aikana. Työnantajan on järjestettävä aktiivityöajan seuranta alkamis- ja päättymisajankohtineen tämän poikkeusluvan aikana.
- 2) Ylityöstä, jota tehdään 24 tuntia käsittävän palvelusvuoron lisäksi, maksetaan kahdelta ensimmäiseltä tunnilta 50 prosentilla ja seuraavilta tunneilta 100 prosentilla korotettu palkka.
- 3) Sunnuntaityöstä maksetaan korotettu palkka kunnallisen virka- ja työehtosopimuksen mukaan.
- 4) Muilta osin on noudatettava työaikalain säännöksiä sikäli kuin niistä ei ole erikseen laillisesti toisin sovittu tai muuten poikkeuksia myönnetty.

- 5) Myönnetystä poikkeusluvasta huolimatta työnantajan on noudatettava niitä määräyksiä, joista on sovittu henkilöstön palvelussuhteisiin sovellettavassa virka- tai työehtosopimuksessa.

Edelleen päätöksessä on todettu, että työnantajan on sivutoimilupa- ja -ilmoituskäytännöllä sekä muutoinkin seurattava ja valvottava, että henkilöstö käyttää työvuorojen välistä vapaa-aikaa lepoon ja virkistämiseen riittävän elpymisen turvaamiseksi.

Oikaisuvaatimus ja sen perusteet:

X:n pelastuslaitos on vaatinut, että aluehallintoviraston päätöstä muutetaan ja täydennetään jäljempänä kohdissa 1–5 esitetyin tavoin ja perustein:

- 1) Palvelusvuoron pituus on määrättävä luvassa myönnetyn 24 tunnin sijasta enintään 24 tunniksi.

Perusteet: Työvuoron määrittely ehdottomasti yhden täyden vuorokauden mittaiseksi aiheuttaa epätarkoituksenmukaista joustamattomuutta sekä työnantajalle että henkilöstölle. Määrittelemällä palvelusvuoron pituudeksi enintään 24 tuntia mahdollistettaisiin esimerkiksi useamman päivän kestävä koulutus tapahtuvaksi säännöllisenä työaikana. Myönnetyn poikkeusluvassa ehto ja noudattaen vuorojen välissä toteutetut koulutukset muodostuvat käytännössä aina ylityöksi, eikä ylityötä saada sen paremmin lain kuin virka- ja työehtosopimustenkaan mukaan suunnitella etukäteen.

Enintään-ilmaisu mahdollistaisi henkilöstön itsensä toivomat vuorojen vaihtamiset ja erityisesti tilanteet, joissa on kysymys osittaisen vuoron vaihtamisesta. Henkilöstöllä olisi hyvät mahdollisuudet toimia kouluttajina pelastuslaitoksella ja työajan puitteissa tasoittaa tunnit rikkomatta ehdotonta 24 tunnin määräystä.

Aluehallintovirasto on myöntänyt luvan, mutta kannustaa samalla henkilöstöä tekemään paikallisia sopimuksia, joilla poikettaisiin lupaan kirjatusta ehdoista. Työnantajan mielestä tämä on ristiriitaista. Pelastuslaitoksen näkökulmasta lupa tulee kirjoittaa selkeästi ja sellaisessa muodossa, että siitä selviää, mistä asioista pystytään sopimaan paikallisesti ja mistä vastaavasti ei. Paikallinen sopiminen ei voi tapahtua vastoin lupaviranomaisen päätöstä. Paikallisella sopimisella ymmärretään yleisesti sellaisen paikallisen virka- ja työehtosopimuksen tekemistä, jolla poiketaan valtakunnallisista kunta-alan virka- ja työehtosopimuksista.

- 2) Päätöksestä on poistettava vaatimus siitä, että työnantajan on järjestettävä aktiiviyöajan seuranta alkamis- ja päättymisajankohtineen tämän poikkeusluvassa aikana (lupaehtojen 1 kohdan toinen virke).

Perusteet: Aktiiviyöajan mittaaminen on käytännössä erittäin hankalaa suuren henkilöstömäärän ja monimuotoisten tehtävien (kuten harjoitusten, koulutuksen, kaluston huollon, oman kunnan ylläpitämisen sekä lakisääteisten hälytystehtävien hoitamisen) vuoksi. Poikkeuslupa kirjatessa muodossa aktiiviyöajan täyttyminen tarkoittaisi työskentelyn lopettamista kesken ensihoidon ja/tai pelastustoimen tehtävän. Aiemmissa asemakohtaisissa poikkeusluvuissa päiväpalveluohjelma on määrittänyt aktiiviyöajan, jonka ulkopuolella on hoidettu hälytysluonteiset tehtävät. Tässä järjestelmässä esimiesten tehtävänä on ollut seurata henkilöstön jaksamista ja sitä, ettei aktiiviyöaika ylity.

- 3) Päätöksen perusteluista on poistettava seuraava teksti: ”Aluehallintoviraston näkemyksen mukaan tämä malli ei kuormita työntekijöitä, ja se on todettu parhaaksi henkilöstön jaksamisen kannalta, koska tällöin voidaan antaa riittävän pitkä lepoaika työstä palautumiseen. Työvuorojen pilkkominen lyhyempiin ajanjaksoihin lisääisi työn aiheuttamaa kuormitusta ja vaikeuttaisi työ- ja vapaa-ajan erottamista toisistaan.”

Perusteet: Poistettavaksi vaaditusta tekstistä on luettavissa, että lyhyt työvuoro on kuormittavampi kuin pitkä työvuoro.

- 4) Päätöksestä on poistettava kohta, jonka mukaan työnantajan on sivutoimilupa- ja ilmoituskäytännöllä sekä muutoinkin seurattava ja valvottava, että henkilöstö käyttää työvuorojen välistä vapaa-aikaa lepoon ja virkistäytymiseen riittävän elpymisen turvaamiseksi.

Perusteet: R:n kaupungilla on jo sivutoimilupakäytäntö työajan käyttämisestä sivutoimeen ja sivutoimi-ilmoituskäytäntö työajan ulkopuolisen sivutoimen hoitamiseen. Poikkeusluvassa on vaadittu työnantajaa valvomaan henkilöstön vapaa-ajan käyttöä. Työnantajalla on velvollisuus valvoa, että henkilöstö on virkeänä töissä, mutta myös viranhaltijalla tai työntekijällä itsellään on vastuu työssä jaksamisesta. Työnantajan tulee ainakin tietää, mihin velvollisuus valvoa henkilöstön vapaa aikaa perustuu.

- 5) Päätöksessä on määrättävä työajan säännöllinen alkamisajankohta.

Perusteet: Kunnallisen teknisen henkilöstön virka- ja työehtosopimuksen mukaan työvuorokausi lasketaan alkavaksi poikkeusluvan mukaisen työajan säännöllisenä alkamisaikana (sopimuksen liite 2, 7 §).

Asianosaisten kuuleminen:

X:n pelastuslaitoksen henkilöstöä edustavat luottamusmiehet A, B ja C ovat antaneet oikaisuvaatimuksen johdosta yhteisen lausuman, jossa he ovat pääosin toistaneet asiassa jo aiemmin työnantajan hakemuksesta kuultuina esittämänsä näkökohdat.

Työneuvoston päätös:

X:n pelastuslaitoksen oikaisuvaatimus jätettiin tutkimatta oikaisuvaatimuksen kohdan 3 osalta ja hylättiin oikaisuvaatimuksen kohdan 5 osalta.

Oikaisuvaatimuksen kohtien 1, 2 ja 4 osalta Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintoviraston päätöstä dnro LSSAVI/1007/04.07.02/2014 muutettiin seuraavasti:

- 1) Palvelusvuoron pituus on enintään 24 tuntia. (Lupaehtojen kohta 1.)

- 2) Lupaehdoista poistettiin seuraava virke: ”Työnantajan on järjestettävä aktiiviyöajan seuranta alkamis- ja päättymisajankohtineen tämän poikkeusluvan aikana.” (Lupaehtojen kohta 1.)
- 4) Päätöksestä poistettiin seuraava, lupaehdoksi tulkittavissa oleva virke: ”Työnantajan on sivutoimilupa- ja -ilmoituskäytännöllä sekä muutoinkin seurattava ja valvottava, että henkilöstö käyttää työvuorojen välistä vapaa-aikaa lepoon ja virkistäytymiseen riittävän elpymisen turvaamiseksi.”

Muilta osin aluehallintoviraston päätöksen lopputulos jää noudatettavaksi.

Päätöksen perustelut

Työaikalain (605/1996) 6 §:n mukaan säännöllinen työaika tulee järjestää enintään kahdeksaksi tunniksi vuorokaudessa ja keskimäärin enintään 40 tunniksi viikossa. Saman lain 14 §:n 1 momentissa (1518/2009) on kuitenkin säädetty mahdollisuudesta poiketa näistä rajoituksista aluehallintoviraston antamalla luvalla. Poikkeuslupa voidaan antaa, jos työ on laadultaan sellaista, että sitä suoritetaan vain aika ajoin sen vuorokautisen työajan kuluessa, jona työntekijän on oltava valmiina työhön.

Poikkeuslupa perustuvan säännöllisen vuorokautisen työajan pituudelle ei ole asetettu nimenomaisia rajoja työaikalain 14 §:n 1 momentissa tai sen esitöissä. Työaikalainsäädännössä rajoitetaan työajan enimmäispituutta, eikä myönnetty poikkeuslupakaan siksi lähtökohtaisesti estä työnantajaa teettämästä siinä tarkoitettua lyhyempiä työvuoroja. Tämä tulkinta käy ilmi myös työneuvoston aiemmista päätöksistä 4/2014, 11/2014 ja 12/2014. Nyt käsiteltävässä asiassa ei työneuvoston mielestä ole tullut esille sellaisia erityisiä seikkoja, joiden vuoksi poikkeuslupa olisi perusteltua rajoittaa vain tarkalleen 24 tunnin työvuorojen teettämiseen.

Riippumatta siitä, miten palvelusvuoroon sisältyvä ns. aktiiviyöaika on määritelty, työn tulee täyttää työaikalain 14 §:n 1 momentissa säädetty poikkeusluvan myöntämisedellytykset; eli olla laadultaan vain aika ajoin vuorokautisen työajan kuluessa suoritettavaa. Työnantajan on varmistettava, että työ säilyy tällaisena luvan voimassaoloajan. Erillisen aktiiviyöajan seurantajärjestelmän asettaminen ei kuitenkaan ole perusteltua.

Työnantajalla ei ole lakiin perustuvaa oikeutta seurata tai valvoa, miten työntekijät ja viranhaltijat käyttävät vapaa-aikansa. Tällaiseen seurantaan ja valvontaan viittaava – myös lupaehdoksi käsitettävissä oleva – kehoitus on siksi poistettava päätöksestä.

Oikaisuvaatimuksessa on lisäksi pyydetty työneuvostoa poistamaan eräitä kohtia aluehallintoviraston päätöksen perusteluista sekä toisaalta kiinnitetty huomiota lupaehtojen puutteellisuuteen ja pyydetty, että työneuvosto määrittelisi työajan säännöllisen alkamisajankohdan. Oikaisua ei voida vaatia pelkkiin päätöksen perusteluihin, minkä vuoksi tätä tarkoittavat vaatimukset on jätettävä tutkimatta. Työneuvosto kuitenkin toteaa, että poikkeuslupa ei vapauta työnantajaa noudattamasta samaa työtä koskevia työ- tai virkaehtosopimuksen määräyksiä. Mikäli työajan säännöllisestä alkamisajankohdasta ei ole sovittu, sen määrää työnantaja. Tältä osin oikaisuvaatimus on hylättävä.

Sovelletut lainkohdat:

Työaikalain 14 §:n 1 momentti (1518/2009).

Päätös on yksimielinen ja se perustuu puheenjohtaja Pärnäsen, jäsenten Ahonen, Koivu ja Romo sekä varajäsen Janaksen mielipiteeseen.